

MISKOLCZY DEZSŐ, A MODERN MAGYAR NEUROLÓGIA ALAPJAINAK MEGTEREMTŐJE

Pásztor Emil

Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet, Budapest

A XX. századi magyar szellemi élet kiemelkedő, nagy egyénisége volt, aki tudományos munkásságával hazai és széles körű nemzetközi elismerést szerzett magának és hazájának. Elméleti kutatásaival, klinikai és tudományos szervező munkájával megteremtette a modern neurológia alapjait hazánkban, megszervezte az Európában akkor negyedik önálló idegsebészeti osztályt. Tudománypolitikai és tudományszervezési tevékenységével az erdélyi magyarság mindmáig élő magyar nyelvű egyetemi oktatásának megmentője, az ottani magyar kultúra és nyelv hűséges ápolója volt. Bölcs és példamutató megnyilvánulásai a magyar országgyűlésben is elismerést arattak. Segítőkész magatartása, a rászorultak felé történő áldozatos odafordulása szerető és melegszívű egyéniséget tükrözött, aki nyugodt, boldog és megelégedett életet élt és annak példáját igyekezett átadni barátainak, munkatársainak, a fiataloknak.

1894. augusztus 12-én született Baján. Középiskolai tanulmányait is ott végezte. 1911-ben iratkozott be a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karára. Még csak harmadéves medikus volt, amikor Lenhossék Mihály (1863–1937) anatómusprofesszor ajánlására Schaffer Károly (1864–1939), a nemzetközi hírnév neurológus és agykutató szövettanász meghívta őt Agyszövet-tani Intézetébe, amelyet egy évvel korábban szerveztek az egyetemen. Miskolczy Dezső mellett az intézetben később nemzetközi hírnevet szerzett kutatók is egymásra találtak, mint Sántha Kálmán (1903–1956), Környey István (1901–1988), Lehoczky Tibor (1897–1972), Meduna László (1896–1964), akik korán megismerkedtek azzal a klinikopatológiai szemlélettel, amelyet később igen termékenyen gyümölcsöztek. Miskolczy Dezső az I. világháborúban kötelező katonai szolgálatát a harctéren, kórházvonalon és több katonai kórházban, így Bécsben és Prágában töltötte. Külföldi katonai szolgálata német nyelvtudását tökéletesítette, de ugyanakkor megakadályozta abban, hogy egyetemi tanulmányait időben befejezze. Végül 1917-ben felmentést kapott, és hátramaradt vizsgáinak letöltését engedélyezték. 1919-ben megszerezte orvosi diplomáját. Ezt követően alorvosként két évet a szintén Schaffer Károly vezette Székesfehérvárosi Erzsébet Szegényházi Kórházban dolgozott. A fiatal orvos már akkor kitűnt azzal, hogy milyen odaadóan és önzetlenül gyógyítja az elesett szegény és idős betegeket.

A XX. század első évtizedeinek szakmai kihívásai

Későbbi klinikai és tudományos munkásságának értékeléséhez és annak megítéléséhez, hogy az akkori idők tudományos és megoldandó klinikai problémái között milyen szerepet vállalt és töltött be, vázlatos áttekintést kell adnunk a korabeli magyarországi egészségügy és különösen az idegrendszeri kutatások helyzetéről. Erről dokumentumszerűen tanúskodik a Híres magyar orvosok I. és II. kötete is (Szerk.: Kapronczay Károly és Vizi E. Szilveszter, Budapest: Galenus Lapkiadó Kft.; 2000. és 2001.).

A XIX–XX. századforduló idején a klinikai orvostudomány hazánkban európai színvonalú volt (amely akkor világszínvonalat jelentett). Ennek legfényesebb bizonyítéka, hogy a Wilhelm Konrad Röntgen (1845–1923)¹ által felfedezett és 1895. december 28-án nyomtatásban megjelent², majd 1896. január első napjaiban a Német Fizikai Társaságban előadott X-sugár és annak előállítását szolgáló készülék a világon először hazánkban – és rendkívül gyorsan – került alkalmazásra.

Röntgen előadása után két héten belül, már 1896. január 16-án bemutatták nálunk a Matematikai és Fizikai Társaságban a Pázmány Péter Tudományegyetem Fizikai Intézetében készült műszert, és az Intézet igazgatójának, Eötvös Lorándnak kezéről készített felvételt³. Högyes Endre (1847–1906) 1896. január 18-án tartott előadást a „Röntgen-sugár” alkalmazásának jelentőségéről a belgyógyászatban⁴, Dollinger Gyula (1849–1937) pedig 1896 februárjában egy X-sugárral lokalizált lőfegyvergolyó eltávolításáról számolt be⁵. Az 1899-ben megjelent baleseti sebészeti könyvben⁶ az elváltozásokat már kitűnő röntgenfelvételekkel illusztrálták. Ezek a példák is igazolják akkori orvostudományunk magas színvonalát, mert a XX. század elején az említett sikerekhez nemcsak a fizika terén kellett világszinten művelni a tudományt, hanem a biológia és az orvostudomány területén is a tudásnak azon a szinten kellett lennie, amely azonnal értékelni tudta a világraszóló felfedezést és alkalmas volt annak azonnali bevezetésére.

Teljesen jogos az a feltételezésünk, hogy a későbbi színvonalas klinikai munka érdekében és annak megalapozásához Miskolczy dr. tudatosan választotta karrierje elején a tudományos kutatást. A Schaffer Károly vezette

Levelezési cím: Dr. Pásztor Emil, Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet, H-1145 Budapest, Amerikai út 57.
Telefon: (1) 251-2999, fax: (1) 251-5678, e-mail: epasztor@monornet.hu

Agyszövet-tani Intézetben 1921-ben gyakornoknak, 1922-ben pedig tanársegédnek nevezték ki. Az itt elért tudományos eredményei alapozták meg Rockefeller-ösztöndíját, amellyel az 1924–25. egyetemi tanévet a Nobel-díjas Santiago Ramon y Cajal (1852–1934)⁷ Agykutató Intézetében tölthette Madridban. Cajaltól a konkrét kutatási munkán túl általános tudományfilozófiai tapasztalatokat is szerzett. Cajaltól tanulta meg, hogy a természettudományokban csak akkor hízelelhetünk magunknak avval, hogy jól ismerünk valamilyen alakot vagy szerkezetet, ha azt könnyűszerrel és pontosan le tudjuk rajzolni. Cajalnak a *Tudományos kutatásra vezérlő kalauz* című munkája (amely akadémiai székfoglalója volt) Miskolczy számára is az egyik legfontosabb vezérfonal volt, amelyben a tudományos kutatómunka legfontosabb elvi tételeit tanulhatta meg, és amely egyben gyakorlati tanácsokkal szolgált minden fiatal kutatónak. Cajal és fiatal magyar tanítványa között mély barátság alakult ki, gyakori levélváltásuk egészen 1934-ig, Cajal haláláig tartott. Miskolczy a későbbiekben többször emlékezett meg előadásban és közleményekben mestere magas szintű tudományos és pedagógiai, valamint emberi kvalitásairól. Megtanulta mesterétől és egy életre vezérfonala lett a cajali jelige: „In minimis perfectio” (Tökéletesség a legkisebb dologban is!).

1925-ben Schaffer Károlyt tanszékvezető professzornak nevezték ki a budapesti Ideg- és Elmeklinikára, így természetesen az agyszövet-tani kutatás is a klinikára került. Miskolczy Madridból visszatértekor az Idegkinikán folytathatta most már klinikummal kiegészült tudományos és betegellátó munkáját. Ettől kezdve az elméleti kutatások és a klinikai betegellátás szoros összefüggésben jelentették számára a megoldandó feladatokat. 1929-ben egyetemi magántanári képesítést nyert.

A század 2–3. dekádjában a nemzetközi neurológiai kutatások középpontjában az intracranialis patológiás elváltozások lokalizációjának képi megjelenítése állt. A röntgenkép ugyanis a csont elváltozásain és az esetleges koponyaűri elmeszesedéseken kívül semmilyen intracranialis agyi elváltozást nem képes kimutatni. Ahhoz ugyanis, hogy egy koponyán belüli elváltozás ábrázolódjék, nagyobb kontrasztkülönbségnek kell jelen lennie. Az idegsebészeti szakma még kezdeti lépéseit tette, és csupán a neurológiai tünetek alapján történő műtėti feltárás nem volt eléggé pontos. A feszítő igény és az eredményes kutatás meghozta két alapvető diagnosztikai vizsgálat felfedezését, amelyek a koponyán belüli betegségek lokalizációjának demonstrálását lehetővé tették. Minőségi fordulatot jelentett a Walter Dandy (1886–1946)⁸ által 1918-ban, majd 1919-ben bevezetett ventriculographia (VG) és pneumoencephalographia (PEG). Az agyi kamrarendszerbe közvetlenül vagy gerincsapolással bevezetett levegő már olyan kontrasztkülönbséget jelentett, hogy a röntgenképen a koponyacsont árnyékában a levegővel telt kamrarendszer „negatív” árnyéka is láthatóvá vált. Több irányú felvétel után a kamrarendszer kóros állásából (eltolódásából) következtetünk az agyi elváltozás koponyán belüli helyzetére.

1927-ben másik zseniális felfedezés történt. Egaz Moniz (1874–1955)⁹ feltalálta az angiográfiát (AG), az

agyi és a gerincvelői ereknek a röntgenképen árnyékot adó kontrasztanyaggal való feltöltését. Így a normális és kóros idegi struktúrák érellátása láthatóvá vált: kimutathatók lettek a kóros agyi érellváltozások, az érdús agydaganatok és az erek esetleges eltolódásából következtetni lehetett a koponyán belüli kóros terime (daganat, vérömleny, tokos tályog) elhelyezkedésére.

Ötven éven keresztül, az 1970-es évekig, a komputertomográf (CT) megjelenéséig a pneumoencephalographia, a ventriculographia és az angiográfia jelentette az intracranialis lokális diagnosztika vizsgálmódszereit. Miskolczy professzor azonnal értékelte ezen vizsgálatok fontosságát, és úgy fejlesztette klinikáját, hogy megfelelő anyagi és szellemi kapacitás álljon ezen diagnosztikai vizsgálatok kivitelezéséhez. Ez nemcsak a betegellátó munka színvonalát emelte, de alapjául szolgált a további klinikai kutatásokhoz. 1924-ben egyik magyarul és németül egyaránt megjelent dolgozatában a gyermekek agykamrája punkciójának technikáját ismertette (Orvosi Hetilap 1924;44:1. és Monatschr. f. Kinderheilk. Leipzig, 1924;29:141.), amely az agyvíz elvezetését vagy a ventriculographia kivitelezését tette lehetővé. A világon nem túl sok helyen végeztek akkor még hasonló modern vizsgálóeljárás.

Az agykutató intézetek jelentősége

A századforduló és a XX. század első évtizedeinek idegrendszeri kutatásában alapvető szerepe volt az agy patológiai, mikroszkópos szövet-tani vizsgálatainak. A neurontan megerősödésével az idegrendszer sejtjeinek, pályarendszereinek vizsgálata, a kóros elváltozások kutatása a feladatok középpontjába került. Így a világ több helyén létesültek agykutató laboratóriumok és specializált intézetek. Ezeknek az intézményeknek nagyon nagy jelentőségük volt az illető ország neurológiai színvonalának alakulásában, az egész klinikai fejlődés irányának kijelölésében. Ezt ismerte fel Schaffer, majd Miskolczy professzorok, és bizonyítani fogjuk, hogy mennyi erőt és energiát fordítottak az Agykutató Intézet működésére és fejlesztésére. A téma azért is megérdemli bővebb ismertetését, mert Miskolczy Dezső tudományos kutatási és tudományszervezési munkásságának fontos, mondhatnánk meghatározó részét képezte.

Hazánkban a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karának Lenhossék József (1818–1888), majd fia Lenhossék Mihály (1863–1937) vezette Anatómiai Intézetében a központi idegrendszer finomabb szerkezetének kutatása fontos kutatási téma volt, Scheuthauer Gusztáv (1832–1894) Patológiai Intézetében szintén jelentős témaként foglalkoztak az idegrendszer kórszövet-tanával. De speciálisan, csak az ép és a kóros idegrendszer kutatására a Laufenauer Károly (1848–1901) vezette Ideg- és Elmeklinika agyszövet-tani laboratóriuma állt rendelkezésre. A tehetséges és szorgalmas Schaffer Károly (1864–1939) ezeket a lehetőségeket kihasználva már medikus korában nagy feltűnést keltő dolgozatot írt az *Adatok a veszettség kórszövet-tanához* címmel. Ebben a munkában, amely az *Orvosi He-*

tilapon kívül jelentős német szaklapban is megjelent, Hőgyes Endre (1847–1906) lyssakutatásaira alapozva írta le eredményeit és igazolta, hogy a veszettség vírusa az idegpályák mentén terjed. Ez a munka olyan jelentős volt, hogy az 1888-ban megszerzett diploma után Schaffer az Idegklinika Agykutató Laboratóriumába kapott állást, és annak vezetője lett. A nemzetközileg is elismert sikerek alapján az egyetem 1912-ben a laboratóriumból önálló Agykutató Intézetet létesített, amelynek igazgatójául Schaffer Károlyt nevezték ki. Ennek az intézetnek a munkájába kapcsolódott be Miskolczy Dezső még medikus korában 1913-ban, majd az I. világháború után a friss diplomás orvos. 1921-ben lett itt gyakornok, 1922-ben tanársegéd.

A budapesti és a madridi Agykutató Intézetekben végzett munka azok jelentőségét teljesen nyilvánvalóvá és egyértelművé tette Miskolczy Dezső számára. Ezért az 1930. évi szegedi tanszékvezetői kinevezése után – szinte első dolgaként – fél éven belül kérvényezte a minisztertől, hogy a klinika szövettani laboratóriumát agykutató intézetté szervezzék át. Ehhez viszont meg kellett szereznie a Szent-Györgyi Albert (1893–1986) elnöksége alatt működő Természettudományi Kutatási Bizottság elvi és anyagi támogatását. Abban az időben az állami adminisztráció „még jól dolgozott”, így miniszteri rendelettel (12.083/1931.IV. számmal) ugyanazon évben megkezdhetette működését a szegedi Egyetemen is az Agykutató Intézet. Az intézet hisztopatológiai munkáját kémiai kutatásokkal bővítette.

1940-ben a Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Kolozsvárra visszaköltözésével Miskolczy professzort nevezték ki az Ideg- és Elmeklinika Igazgatójának, aki viszont ragaszkodott az Agykutató Intézet áttelepítéséhez is. Sokkal nagyobb technikai és adminisztratív problémát jelentett az intézet áttelepítése, mint annak megalapítása volt. Az intézethez tartozó műszerek, egyéb felszerelések, oktatási anyagok, a sok fixált agyi preparátum, a rengeteg szövettani metszet részletekben és nem egyszerre került áttelepítésre. A küldeményekből mindig hiányzott valami. Állandó levelezés folyt Kolozsvár és Szeged között a hiányzó anyagokat illetően. A dokumentumokból kitűnik, hogy még 1942 közepén is írtak reklamáló leveleket. Ennek ellenére az Agykutató Intézet működött, Miskolczy professzor biztosította annak szellemi és pénzügyi igényeit egyaránt.

1945-ben Erdély elvesztésével a kolozsvári egyetem úgy alakult át, hogy annak orvosi fakultását Marosvásárhelyre tették. Az Idegklinika igazgatója természetesen Miskolczy professzor lett, de az Agykutató Intézet régi keretei között nem működhetett. A klinika szövettani laboratóriuma viszont – a klinikai anyagra támaszkodva – tovább folytatta aktív munkáját. Miskolczy professzor és munkatársai eredményes kutatómunkájának elismeréseként a Román Tudományos Akadémia 1955-ben Marosvásárhelyt tudományos kutatóközpontot létesített Miskolczy Dezső professzor vezetésével. Ezzel a magyar nyelvű egyetemen ismét létrejött az agykutató központ.

A tények igazolják, hogy az idegtudományok fejlesztésében milyen döntő jelentőséget tulajdonított

Miskolczy professzor az agykutató intézeteknek. Időt és energiát nem kímélve új pozíciójában szinte első dolga volt a kutatóintézet megszervezése. Világos példáját adta annak, hogy a klinikai tudományt, a betegellátást fejleszteni csak az alaptudományokkal történő kutatással együtt lehet. Ezzel generációknak adott példát, és megteremtette a modern neurológia alapjait hazánkban.

Tudományos működése és eredményei

Még csak két-három éves diplomával rendelkezett, amikor már figyelmet keltő dolgozatai jelentek meg. Az MTA „Matematikai és Természettudományi Értesítőjében” 1923-ban közölte *Adatok az idegregeneráció kórszövettanához* című munkáját, amelyet a Nobel-díjas Santiago Ramon y Cajal világhírű kiadványsorozatába, a *Trav. du lab. de Recherches biologiques de l'Université de Madrid*-ba átvette. Ez adott alapot arra, hogy az 1924–25. egyetemi évet mint ösztöndíjas Cajal kutatóintézetében, a nagy mester mellett kutatással tölthette.

Ebben az időben zajlott az idegrendszer kutatásának egyik legjelentősebb szakmai vitája: a neurontan vitája. A két ellentétes álláspont vezéralakja Camillo Golgi (1843–1926) és Ramon y Cajal, akik vitájukat még a Nobel-díjuk átvételekor is folytatták¹⁰. Cajal és tábora azt az álláspontot képviselte, hogy a neuron (az idegsejt) sejttel és nyúlványokkal rendelkező, fejlődéstanilag és anatómiailag is önálló egység, amely ingerületét egy vagy több, szintén önálló sejtnak adja át. Viszont Golgi és követői szerint az idegrendszer összefüggő hálózatot képez, megszakítás nélküli struktúra. Ma már szinte érthetetlennek tűnik számunkra a Golgi-féle álláspont, de annak idején mindkét tábor igyekezett tudományos érvekkel alátámasztani álláspontját. Ebben a rendkívül fontos munkában vett részt Miskolczy Dezső is Cajal oldalán, és az ő álláspontjuk igazolódott be. Miskolczy 1925-ben megjelent dolgozatai az elsődleges és a transzneuronalis degeneráció módszerét alkalmazva támogatják a neurontant. Kimutatja, hogy az axon (a tengelyfonal) degenerálódik a sejttest károsodása következtében, és a nyúlványok végén szinapszisok (ingerületet átvadó struktúrák) helyezkednek el. Egyes pályarendszerek (például kisagyi pályák) agykérgi végződésének helyét lokalizálta, és embriók esetében tisztázta az idegrostok velősődésének idejét a különböző rostrendszerekben. Ezek a precíz mikroszkópos vizsgálatok sok kitartást és szorgalmas munkát követeltek meg, amelyet a fiatal kutató örömmel teljesített. Közvetlen főnökével Schaffer Károly professzorral pedig nagy monográfiát írt *Histopathologie des Neurons* címmel. Az is Miskolczy ilyen irányú kutatásának elismerését jelentette, hogy Ramon y Cajal őt kérte fel arra, hogy a *Bumke-Foerster Handbuch der Neurologie* (ma is használatos) kézikönyvbe írt neurontanulmányát ő fordítsa spanyolból németre.

Madridi kutatómunkája mellett az ambiciózus fiatal kutatónak még arra is volt ideje, hogy az *Orvosi Hetilap*-ba 1925-ben érdekes, *Madridi levél* címen megjelent közleményeket írjon: „A spanyol elmebetegügről”, „Ramon y Cajal egyéniségéről”.

Későbbi agyszövet-tani kutatásához saját maga is festési technikát dolgozott ki, amellyel a Bielschowsky-féle impregnációs eljárást módosította. Miskolczi festési módszerének sikeréről a nagy mester, Cajal is beszámolt egyik munkájában. Madridból való hazatérése után jelent meg [a Z. f. die gesamte Anat. u. Entwicklungsgeschichte, München, Berlin, 1926;(6/6)81:641.] nagy figyelmet keltő dolgozata arról, hogy az idegrendszer centrális pályái miért kereszteződnek. Ebben a struktúra és a funkció szoros összefüggésének elvét fejt ki, és azt igyekszik bizonyítani, hogy a magasabb rendű állatok esetében a szimmetrikus felépítettség mellett a tökéletes locomotiót a pályák kereszteződése teszi lehetővé.

További tudományos munkásságában keveredik az elméleti szintű alapkutatás (főleg szövettani vizsgálatok) és a klinikai megfigyelések, a betegágy mellett szerzett tapasztalatok tudományos formában való feldolgozása. Ilyenek az 1920-as évek végének és a szegedi tanszék elfoglalásának idején megjelent közlemények, mint például „Az ideges reszketés kezelése”, „Van-e lucidum intervallum?”, „Elme- és idegbetegek hízlalása inzulinnal”, „Veseműködés és idegrendszer”, „A gerincvelő-daganaatok felismerése”, „A körülírt nagyagyi sorvadás felismerése”. Ez utóbbi közlemények klinikai adataihoz az akkor legmodernebb diagnosztikai vizsgálatokat kellett alkalmaznia.

A Schaffer-iskola, így Miskolczi klinikai és agyszövet-tani munkásságának jelentős területe volt a here-dodegeneratív betegségek kutatása. Fontos elvi megállapítása, hogy ezen öröklődő betegségek megjelenésében a meglévő predispozíciót a külső feltételek aktiválják, ezért azoknak fontos szerepe van a betegség kialakulásában. Tanulmányokat írt a különböző lipoidosizisokról, foglalkozott a Niemann–Pick-, a Tay–Sachs–Schaffer- és a Hand–Schüller–Christian-betegséggel. Ezen témakör szinte összefoglaló tanulmánya, amelyet munkatársaival együtt 1960-ban Marosvásárhelyen románul jelentetett meg: „Date clinice, histopatologice si biochimice asupra lipoidoselor cerebrale”. Itt jegyzem meg, hogy Miskolczi professzor legtöbb dolgozata olyan jelentős és értékes volt, hogy azok a magyarok kívül németül (nívós folyóiratokban), erdélyi tartózkodása alatt magyarul, németül és románul is megjelentek.

Az alkattan és az öröklődés témaköréből tudományos ismeretterjesztő közleményt is írt *Az átöröklés és nevelés* címmel (1933-ban), de a probléma jóval később is foglalkoztatta: *Tehetség és agyvelő* című dolgozata 1957-ben jelent meg.

Szegedi egyetemi tanársága alatt folytatta agyszövet-tani kutatásait, amelyekben jelentős az öregkor agyi elváltozásainak vizsgálata, valamint a kisagy finomabb szerkezetének további kísérletes kutatása. Az agybetegségek és a konstitúció tanulmányozásával együtt az elmebetegségek organikus alapjainak vizsgálatára sok időt és energiát fordított. Egymás után jelennek meg olyan dolgozatai, mint: „A schizophrenia kórszövet-tanáról”, „Családi kézközépcsont-rövidülés és elmezavar”, „A schizophrenia tüneteinek anatómiai alapja”, „Az elmebetegségek kezdeti tünetei”, „Über Frühsymptome der Schizophrenie”. A jelentősebb német nyelvű közlemé-

nyek 1933–1937 között jelentek meg, de a schizophrenia mai modern neurobiológiai kutatása számon tartja a Miskolczi által leírtakat, a humán neoformációk hisztológiai eltéréseit. Ugyanakkor már a kolozsvári és marosvásárhelyi periódusra esik az endokrinológiai betegségek iránti érdeklődése: „A bőrfestenyettségek zavara és a hypophysisdaganat” (Wien. Z. Nervenheilk 1948;1:415.), „A növény zavarai”, „A hypophysis betegségei”, „A hypothalamus kórtana”.

Nemzetközileg is nagy feltűnést keltettek a szűnyogencephalitisre és a kísérletes allergiás encephalitisre vonatkozó munkái. A szűnyogencephalitis betegek esetében a klinikai tünettannal precíz ismertetése mellett a meghalt betegek agyának részletes szövettani feldolgozása igazolta a panencephalitishez hasonló agyszöveti károsodásokat. Viroológiai vizsgálatokat is végeztek. Ezekkel a munkákkal a szűnyogencephalitis kórképének és patológiájának első részletes leírói lettek. Talán az encephalitissal foglalkozás indította el a nyúlön végzett kísérletes allergiás encephalitis-kutatást, amely már erdélyi munkásságának utolsó éveire esett, és amely az allergia-immunológia irányába vitte a kutató elmét. Ez is azt igazolja, hogy Miskolczi professzor mennyire a kutatások élvonalában tevékenykedett, és mennyire tisztán látta az idegtudományok fejlődésének irányait.

Szegedi munkássága idején Schaffer mellett társszerkesztője lett a *Hirnpathologische Beiträge* című kiadványsorozatnak, amely kiadvány az Agyszövet-tani Intézet idegen nyelvű tanulmányait foglalta össze. Ennek utolsó, 19. kötetét már Schaffer halála után Miskolczi és Sántha szerkesztette.

Miskolczi professzor korszerű neurológiai szemléletét igazolta az idegsebészet iránti állandó érdeklődése is. Az 1930–40-es években – az antibiotikumok és egyéb modern gyógyszerek hiányában – az immunológia és a genetika fejletlensége miatt a neurológiának még kevés fegyvere volt az idegrendszeri betegségek gyógyításában, ezért az éppen rohamosan kifejlődőben lévő idegsebészeti szakma vezető szerepet kapott: „legalább tudtak valamelyest gyógyítani némely idegrendszeri betegségen”. Az idegsebészet további fejlődése a neurológiát is húzta maga után. Ezt ismerte fel Miskolczi professzor, és ez vezette őt arra, hogy neurológus létére szegedi klinikája támogatásával saját munkatársának (Környey István adjunktusnak) megteremtse a lehetőséget idegsebészeti műtétek végzéséhez Vidakovits Kamilló (1879–1967) sebészeti klinikáján. Ilyen irányú határozott munkássága Kolozsvárott vált teljessé, amikor megszervezte Európa negyedik önálló idegsebészeti osztályát az egyetemen Környey István vezetésével. Az idegsebészeti szakma iránti vonzalma és szeretete Marosvásárhelyt is megnyilvánult, és nemcsak az idegsebészeti osztály újraszervezésében, de munkatársaival olyan közleményeknek is társszerzője volt, mint az „A frigore arc-idegbénulás műtéti kezelése”, „A hypaesthesia n. acustici arachnitis eredetű formáinak idegsebészeti kezelése”, „Tapasztalataink a glomus caroticum kiirtásával kapcsolatosan dystrophia musculorum progressiva esetén”, „Tratamentul lombosciatic de origine discopatic cu hidrocorison administrat intrarahidian”.

A kiváló pedagógus

Harminckilenc éven keresztül működött mint egyetemi tanár (1930–1969) a szegedi, a kolozsvári, a marosvásárhelyi egyetemek, valamint a budapesti Orvostovábbképző Intézet neurológiai tanszékein. Tantermi előadásait sokan és élvezettel látogatták. Elmekörtani előadásai egyetemi jegyzetként jelentek meg 1953-ban. A több mint 500 oldalas, Csiky Kálmánnal együtt szerkesztett *Idegkörtan* című munkája mint tankönyv került kiadásra 1958-ban bukaresti kiadónál. Hazájába visszatérése után oktató tevékenységét az Orvostovábbképző Intézetben folytatta, és munkatársaival szerkesztette „A bel- és ideggyógyászat határterületi kérdései” című monográfiát, amely 1968-ban a Medicina Kiadónál, majd németül is megjelent. Az ideg- és elmekörtan témakörén túl emberségre és az élet adta feladatokban helytállásra tanította diákjait, szelíd és halk hangú megnyilvánulásaiban mégis határozottság és meg nem alkuvás nyilvánult meg. Szeretettel fordult a gyengébbek felé, és mindig segítette a rászorultat.

A betöltött négy tanszék mellett további meghívásokat kapott egyetemi tanszék vezetésére: előbb 1936-ban, majd 1946-ban ismételtén a budapesti egyetem Ideg- és Elmeklinikájára, 1955-ben pedig a debreceni egyetemre. Az előbbi két esetben a magyar minisztérium nem engedélyezte a meghívás elfogadását, mert fontosabbnak tartotta, ha munkássága Szegeden, illetve Marosvásárhelyt folytatódik, utóbbiban pedig ő mondott nemet, mert nem akarta volt együttműködő kollégájának, az állásából elmozdított Sántha Kálmánnak a tanszékét elfoglalni. 1934-ben a berlini Kaiser Wilhelm-Institut für Hirnforschungba hívták meg vendégtanárként az egyik osztály vezetésére, de ezt nem fogadta el.

Bölcs döntések a nehéz időkben

1923-tól tagja volt a Magyar Orvosok Nemzeti Egyesületének (MONE), de a szervezet fasizálódása idején abból kilépett. Ennek ellenére Szegedre történt kinevezése után kollégái a MONE elnökének választották meg, amelyből azonban rövidesen, most már végleg távozott.

Miskolcgy professzor politikai bölcsességének, hazaszeretetének jobb megértéséhez ismernünk kell a II. világháború utolsó éveinek Erdély területi történetét. Az 1944–1945-ös politikai események ismertetését a valószínűsághoz leghűbben dr. Csögör Lajostól¹¹ kaphattuk, aki szemtanúja volt az eseményeknek.

A politikailag legnehezebb időszakban, az 1944–1945. egyetemi tanévre Miskolcgy Dezső professzort választották rektornak a kolozsvári magyar nyelvű egyetemen. 1944 nyarán a szovjet hadsereg már Románia határáig nyomult előre. A román kormány 1944. augusztus 23-án szovjet–román fegyverszüneti egyezményt kötött, korábbi szövetségeseivel szembe fordult. 1944. szeptember elején hazafias érzésű magyar politikusok, vezető értelmiségiek a magyar érdekek védelmére létrehozták az Erdélyi Magyar Tanácsot, és írásban kérték a Bolyai Egyetem rektorát, hogy a hivatalos állami intézkedéssel

szálljon szembe, az egyetemet ne költöztessék el Nyugatra, az Kolozsvárról maradjon: „...kérik, hogy az Egyetem még ellenséges megszállás esetén se hagyja el Kolozsvárt, mert Erdély magyarságának szüksége van arra a kulturális tőkére, melyet az egyetem képvisel”. Az Egyetemi Tanács Miskolcgy Dezső rektorral és Hajnal Imre orvoskari dékánnal az élén 1944. szeptember 15-i ülésén a kérést megtárgyalta, és határozatát így zárta: „Tisztában van azzal (tudniillik a tanács), hogy a maradás az egyetemre nézve személyileg is kockázattal jár, de a maga részéről készséggel vállalja ezt a kockázatot, tudva, hogy itt maradván fokozottabban tehet hivatásának eleget.”

A szovjet hadsereg 1944. október 11-én vonult be Kolozsvárra azzal a városparancsnoki rendelettel, hogy minden intézmény a korábbi tevékenységének megfelelően folytassa munkáját. A Kolozsvári Magyar Egyetemen a tanítás december elsejével megindult. Észak-Erdély területére átmeneti demokratikus magyar közigazgatást szerveztek, de ennek 1945. március 6-án vége lett a román közigazgatás bevonulásával Észak-Erdélybe (Sztálin–Groza-egyezmény). Erdély magyar lakossága is „hivatalos ellenségévé” vált anyaországának, mert átmenetileg az ellenséges táborba került. Ezzel az egész politikai helyzet megváltozott, ami az egyetemi életre is káros és majdnem végzetes hatással volt. A korábban Nagyszebenbe telepített I. Ferdinánd királyról elnevezett Román Egyetem azonnal vissza akart térni, ami akkor nem sikerült, de amit az új román minisztérium 1945. május 29-i törvényével el is rendelt. A magyar nyelvű oktatást a román hivatalos szervek nem tudták megszüntetni (hiszen korábban az oroszok engedélyezték), de hogy mégis csapást mérjenek a magyar egyetemre, annak folytonosságát nem vették tudomásul, és csak „új magyar nyelvű egyetemként” engedélyezték tovább a tanítást. Az egyetem épületeit elvették, a tanszékeket áttelepítették, az orvos-gyógyszerészi kart pedig, amely szervezetében és szakmai színvonalában a legerősebb volt, Kolozsvárról Marosvásárhelyre telepítették.

A kolozsvári magyar Bolyai Egyetem meg tudta őrizni önállóságát 1959-ig, miután a románnal összeolvadva Babes–Bolyai Egyetemmé vált. A magyar nyelvű oktatás megmaradt, de lehetőségei egyre szűkültek.

A nehéz években a napnál fényesebben nyilvánult meg Miskolcgy rektor bölcsessége és hazaszeretete. Humánus gondolkodását pedig tanúsítja, hogy amikor az egyetemi oktatás 1944. év végi megindulásakor román diákok is jelentkeztek felvételre, javasolta, hogy szervezzék meg a román nyelvű oktatást. A Miskolcgy rektor vezette Egyetemi Tanács intézkedései megadták az alapját annak, hogy Erdélyben a magyar nyelvű egyetemi oktatás minél előbb újra indulhasson, bármilyen nehéz körülmények között is, de később is életben maradjon. Az oktatás folyamatossága érdekében kemény harcokat folytattak és különböző akciókat indítottak, hogy az 1944-ben elmenekült, de demokratikus érzésű oktatók visszakérülhessenek az egyetemre. Az 1944–1945-ös tanévben, amely alatt a teljes politikai fordulat és a román közigazgatás újra hatalomra jutása megtörtént, ebben a kritikus egyetemi évben mégis 375-en szereztek diplomát a Kolozsvári Magyar Egyetemen.

Ma visszagondolva az akkor történetekre, nem tudunk elég hálásak lenni Miskolczy Dezső professzornak azokért a tetteiért, amikkel a romániai magyar értelmiség neveléséért, az erdélyi magyarság életben maradásáért harcolt – és eredményesen harcolt – a különösen nehéz megpróbáltatások éveiben.

Tudományszervezői tevékenysége

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter, gróf dr. Klebelsberg Kuno (1875–1932) fontosnak tartotta a szegedi Ferenc József Tudományegyetem fejlesztését, és általában személyes ügyének tartotta az egyetemi tanárok kinevezését. Ezzel kapcsolatos álláspontját 1928-ban egy szegedi beszédében fejtette ki a miniszter: „...veszve van az a nemzet, amely a legfontosabb pozícióba nem tud azok betöltésére legmegfelelőbb embereket állítani”. Csak példának említem, hogy amikor az elméleti fizika tanszékére Bay Zoltánt (1900–1992) akarta kinevezni, a miniszter személyesen utazott Németországba, és az ottani fizikusok ajánlására nevezte ki a 30 éves Bayt, a szegedi tanári kar javaslata és akarata ellenére. Ugyanezen évben, 1930. augusztus 12-én történt egy másik fiatal tehetség, a 36 éves Miskolczy Dezső kinevezése az egyetem orvoskarának Ideg- és Elmeklinikájára élére mint nyilvános rendkívüli tanár. Rendes tanárrá 1935-ben nevezték ki. Mint intézetvezető a klinikai betegellátás mellé mindjárt megszervezte a szövettani kutatólaboratóriumot, amelyet biokémiai kutatások lehetőségével is kibővített. Miskolczy professzor meglátta, a biokémia egyre jelentősebb jövőbeli szerepét, bár még nagyon messze volt a molekuláris genetika és a génse-bészet lehetősége. Nyilvánvaló, hogy az ugyanazon egyetemen működő, akkor még a Nobel-díj előtt álló Szent-Györgyi Albert (1893–1986) közeledte és munkássága a biokémiai kutatások jelentőségét általánosságban is növelte. A szegedi egyetem ebben az időben nagy orvosegyéniségek „találkozási helye” volt: Rusznyák István (1889–1974) belgyógyász, Vidakovits Kamilló sebész, Issekutz Béla (1886–1979) gyógyszerész, Baló József (1895–1979) kórboncnok, többségük 1945 után a Budapesti Orvosegyetem tanára lett. Ami Miskolczy professzor tíz év alatti szegedi munkássága alatt – a klinikai és kutatói sikerek ellenére – nem valósulhatott meg, az egy korszerű ideg-elme klinika épületének felépítése volt, amelynek pedig még a tervrajzát is kidolgozta.

Észak-Erdélynek Magyarországhoz visszacsatolása után, 1940 októberében a Ferenc József Egyetem Kolozsvárra visszatelepült. A kolozsvári Ideg- és Elmeklinika vezetését Miskolczy professzor vette át. Első tevékenységei között volt az önálló idegsebészeti osztály megteremtése, amelynek vezetésére Környey István adjunktust nevezte ki. Ezzel létrejött Európa negyedik önálló idegsebészeti osztálya, amelyet 1942. június 3-án nyitottak meg ünnepélyes keretek között, nemzetközi szaktekintélyek részvételével. Nem tudom eléggé hangsúlyozni annak jelentőségét, hogy Miskolczy professzor bölcs előrelátó szakmai intézkedéseivel milyen biztos alapot teremtett a modern neurológia kialakulásának ha-

zánkban. Gondoskodott arról, hogy klinikája és az idegsebészeti osztály rendelkezze mindazokkal a diagnosztikai lehetőségekkel, amelyeket a kor színvonala megkövetelt. Személyesen „mesélte el” nekem is egy korszerű, az idegsebészeti diagnosztika számára nélkülözhetetlen röntgenkészülék vásárlásának történetét. Ugyanis a felsőbb hatóságok engedélye nélkül rendelte meg a Lysholm-készüléket, és amikor ezért a miniszter felelőségre vonta, vállalta annak anyagi következményeit. Ezt a nagyvonalú gesztust viszont a kormány nem fogadhatta el. Miskolczy professzor szakmai tekintélyének és nemzetközi elismertségének szinte egyenes következménye volt, hogy őt választották meg az egyetem Klinikai Bizottságának elnökéül, és 1940–1943 között ő volt a Kolozsvári Egyetem részéről a magyar országgyűlés felsőházába kiküldött tag.

Mint említettük, 1945 márciusában a román közigazgatás átvette a hatalmat Észak-Erdélyben, és rövidesen a magyar egyetem orvosi fakultásának Marosvásárhelyre kellett költöznie. Az áttelepítés pozitívuma az volt, hogy a magyar nyelvű orvosi és gyógyszerész képzés folytatható volt, hátránya viszont, hogy kikerült a nagy egyetemi közösségből, elvesztette szoros kapcsolatát a többi diszciplínától, a nagyméretű könyvtártól és az egyetemi diákközösség egymást kölcsönösen segítő hatásától. Marosvásárhelyt az elmeklinika vezetését Csiky Kálmánra, az önálló tanszékké alakult idegsebészet vezetését pedig – Környey Magyarországra való távozása után – Andrásófszky Tiborra bízta. Szakmai munkásságát a román állam díjakkal ismerte el, és 1955-ben a Román Tudományos Akadémia Marosvásárhelyt létesített kutatócentrumának vezetőjévé nevezte ki.

Szélesebb társadalmi rétegek felé is szükség volt néha nyilvános megnyilatkozásokra az egyetem érdekében. Az orvosegyetem Marosvásárhelyre telepítése után Miskolczy professzor lakossági fórumokon tartott előadásokat „Egyetem és város”, „Az egyetem hivatása” címmel. Beszédeiben kifejtette, hogy a városnak is jelentős kulturális és pénzügyi hasznot jelent egy egyetem letelepedése, de az egyetem is hálás a város támogatásáért.

1964-ben az Orvostovábbképző Intézet meghívására a Neurológiai Tanszéket elfogadta, és 24 évi távollét után hazatért. Az akkor 70 éves orvostanár még további öt évig nagyon aktív tagja volt a magyar Ideg- és Elme-gyógyászok Társaságának.

Hazai és nemzetközi elismertsége

Az idegrendszeren végzett morfológiai és fiziológiai alap kutatásainak elismeréseként, valamint az ideg- és elmeorvoslás tudományaiban elért eredményeit méltányolva 1939-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező¹², 1946-ban pedig rendes tagjának¹³ választotta meg. A Román Tudományos Akadémia 1955-ben rendes, majd tiszteletbeli tagjává választotta. A magyar akadémiai tagságának azonban voltak kellemetlen és szegyetlen időszakai. 1949-ben a fokozódó kommunista nyomás következtében sor került a Tudományos Akadé-

mia átszervezésére, a szovjet rendszerű tudományos fokozatok bevezetésére. Ez persze lehetőséget adott arra is, hogy a politikai rendszernek nem megfelelő tudósokat félreállítsák. Igen egyszerű intézkedés volt, hogy a külföldön tartózkodó, bármilyen ok miatt is távozott akadémikusokat visszaminősítsék. Így vesztette ekkor el akadémikusi tagságát Miskolczy professzor is, akinek később az orvostudományok doktora fokozatot adták. Miskolczy Dezső világhírre kikenyszeríti az újabb elismerést, 1958-ban újra az MTA rendes tagjának választják meg. Sok tudósunkat ért hasonló sors, hogy csak a világhírű Bay Zoltánt említsem, szintén a Szegedi Egyetemről. Bay Zoltán, aki baráti viszonyban volt egyetemi professzortársával, Miskolczy Dezsővel, 1937-ben lett az MTA levelező, 1945-ben rendes tagja. 1949-ben őt is megfosztják akadémiai tagságától. Miskolczy professzor fiatalkori barátját és munkatársát, Sántha Kálmán professzort a debreceni Ideg- és Elme-klinika tanszékvezető igazgatóját 1951-ben megrendezett „középkori boszorkányper” alapján fosztották meg akadémiai tagságától és távolították el tanszékéről. 1956-ban rehabilitálták.

1937-ben a Magyar Ideg- és Elmeorvosok Egyesületének alelnöke, 1942-ben a Magyar Pszichológiai Társaság társelnöke lett. 1964-es hazatérése után a Magyar Ideg- és Elmeorvosok Társasága elnökének (1964–1970-ig), majd később örökös díszelnökének választották meg. Évekig volt elnöke az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak. Tagja volt a Leopoldina Német Természettudományi Akadémiának (már 1938-tól), a Német Neurológusok és Pszichiáterek Társaságának levelező tagja (1939), a Nemzetközi Neuropatológiai Társaság tiszteletbeli tagja (1970), a Francia Neurológiai Társaság levelező tagja (1957), a Balkáni Orvosszövetség alelnöke (1963).

Több magyar, román és nemzetközi tudományos folyóiratnak volt szerkesztőbizottsági tagja.

Kitüntetései: Balassa János-émlékérem (1948), Munka Érdemrend (román, 1954, 1955, 1956), „A haza felszabadulásának 20. évfordulója” érdemrend (román, 1964), Román Szocialista Köztársaság Csillaga érdemrend (1964), a Munka Érdemrendjének arany fokozata (1967, 1969), Semmelweis Ignác-émlékérem (1969), Állami díj (1973), a Magyar Népköztársaság Zászlórendje (1974).

75 éves korában vonult nyugalomba, de ezután is figyelemmel kísérte a szakma haladását, a tudományos társaság életét.

Szellemiségének mai kihatásai

Példamutató helytállása a magyar ügyért, a magyar nyelvű egyetemi oktatás folyamatosságának biztosításáért és

ezzel az erdélyi magyar értelmiség életben maradásáért és további fejlődéséért minden tiszteletet megérdemel. Az embereket lelkesíteni tudta a szakma vagy a társadalom fontosabb céljainak eléréseért. Obál Ferenc professzor¹⁴ a marosvásárhelyi időszak történéseit így fogalmazta meg: „Miskolczy Dezső szavára együtt mentünk, ahová mozgósított: szakszervezeti ülésre, a székelyföldi kórházakba továbbképző előadásokat tartani az orvosi irodalom újabb eredményeiről, éjfélí misére, egyetemi orvosbált rendezni a diákjólét támogatására, dékáni tanácsadó bizottságba stb. Miskolczy Dezső sohasem dirigált, nem utasított, csak tette, amit szükségessé tartott, példát mutatott, és azzal mozgósított. Környezete, így az egész orvoskar személyzete egészen a legkisebb képesítésűekig, de rövidesen a város polgársága is mind a büvkörébe került, és követték, mint a Hold a bolygójukat. Ez a vonzerő volt a sikereinek a titka, mellyel mindig önzetlenül a közösséget szolgálta, és másokat is mozgósítani tudott önkéntes szerepvállalásra.” Tariska István (1913–1989) az *Orvosi Hetilap* 1979. évi 8. számában írt emlékezésében ezeket írja: „Aligha tudnék elképzelni is ennyire agressziótól mentes, okos emberi jószágot, aki mégis ilyen tudományos vezetői magaslatra ért fel, mint ő volt, aki mindig a példamutatással serkentett, alkotott és fegyelmezett. Úgy elemezte az emberi jelenséget, hogy mindig a jó oldala felől közelítette meg.”

Másokkal szemben mindig udvarias volt, az emberek személyi jogait tisztelte. Obál professzor nagyon találóan mondta: „Általában mindenkit szótlanul végighallgattott, minél agresszívbabban támadott valaki és vitát várt, Miskolczy nem vitakozott. Sokszor már ez leszerelte az izgatott hőbörgőt. Zavarba jött. Azután Miskolczy hal- kan és nyugodtan mondta ellenvetéseit. Ha erre sem tartotta érdemesnek a vitapartnert, csupán annyit mondott: »Én önt megértem.«”

Különös gyengédséggel és szeretettel fordult a fiatalok felé, nemcsak tanította, nevelte is őket. Meleg baráti kapcsolat alakult ki közöttük, és ma is felejtethetlenség számunkra azok az órák, amelyeket társaságában tölthetünk. A mi lakásunkban vagy a nála töltött órák lelki felüdülést jelentettek, minden alkalommal valamivel gazdagabbak lettünk. Tanácsai javunkat szolgálták, akár klinikai munkámat vagy a tudományos kutatást, akár a mindennapi élet vagy az intézetvezetés nehézségeinek megoldására vonatkoztak. Azt hiszem, ő is érezte tiszteletteljes szeretetünket és megbecsülésünket, amire meleg érzéssel reagált. Édesapámmal volt egyidős.

Szerette a zenét, és abban elméletileg is felkészült volt, a gyakorlatban pedig barátai sokszor élvezték gitárjátékát.

Miskolczy Dezső életének 85. évében, 1978. december 31-én hunyt el.

JEGYZETEK

1. Felfedezéséért és találmányáért *Röntgen* 1901-ben kapta meg az első fizikai Nobel-díjat.
2. *Röntgen* tanulmánya egy würzburgi természettudományos

és orvosi folyóiratban jelent meg: „Über eine neue Art von Strahlen”.

3. A demonstrációt az intézet egyik fiatalabb munkatársa,

- Klupáthy Jenő* végezte, aki a sikeres bemutató után értesítette a nagy felfedezésről, a készülék konstruálásáról és működéséről New York-i és londoni fizikus kollégáit.
4. *Högyes* előadása: „Csontvázfotografálás testen keresztül Röntgen szerint”.
 5. *Dollingernek* a Királyi Orvostársaságban történt előadása: „Röntgenfényképezéssel a tenyérben meglett golyó esete”.
 6. A könyv *Réczey Imre* (1848–1913) sebészprofesszor klinikája munkatársának, *Chudovszky Móricz* szerkesztésében jelent meg, címe: *Csonttörések és ficamodások kézikönyve*. Budapest: Atheneum Kiadó; 1899.
 7. *Ramon y Cajal* spanyol agykutató a Nobel-díjat 1906-ban kapta az agyi struktúrák szerkezetének szövettani kutatásáért. A Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjául választották. „*A tudományos kutatásra vezérő kalauz*” magyarul is megjelent *Salamon Henrik* fordításában (Budapest: Novák Henrik és Tsa Kiadó, 1932).
 8. *Walter Dandy* amerikai idegsebész, a baltimore-i Johns Hopkins Intézetben munkálkodott. Fiatal orvoscént a liquor keringésével és a hydrocephalus kutatásával foglalkozott, de azt is észrevette, hogy légmell esetén a mellkasba, vagy nyílt koponyatöréskor a koponya üregébe került levegő „negatív árnyék” formájában a röntgenfelvételen jól észlelhető. Ezek a megfigyelések vezették *Dandyt* az agy kamrarendszerének levegővel való feltöltéséhez, a ventriculographiához. Az említett két közlemény: *Dandy EW*. Ventriculography following the injection of air into the cerebral ventricles. *Ann Surg* 1918;88:5-11. *Dandy EW*. Roentgenography of the brain after the injection of air into the spinal canal. *Ann Surg* 1919;70:397.
 9. *Egáz Moniz* portugál orvos, munkásságának első évtizedében sikeresen foglalkozott nemzetközi politikával: hazájának spanyolországi nagykövete lett, majd 1918-ban külügyminiszteri megbízást kapott. Jelenős szerepet töltött be az 1921-es versailles-i békeszerződés létrehozásában. Később a neurológiában és a pszichiátriában egyaránt világlelőntőségű alkotásokat produkált: a cerebális és spinalis angiográfiát és a frontális leucotomiát, amelyekért 1949-ben Nobel-díjjal jutalmazták. Az angiográfiát leíró közleménye: *Moniz E*. L'encephalographie artérielle son importance dans la localization des tumeurs cérébrales. *Rev Neurol* 1927;342:7290.
 10. *Golgi* és *Cajal* együtt és megosztva kapta a Nobel-díjat 1906-ban idegrendszeri kutatásaikért. Agyszövettani kutatásaik mellett fontos és ma is alkalmazott szövettani festési módszereket dolgoztak ki.
 11. *Csögör Lajos*, aki a Bolyai, majd a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem rektora volt, és akit a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem honoris causa doktori címmel tüntettek ki, 1994-ben tartott előadást Miskolczy Dezső és a Bolyai Egyetem címmel. Az előadás szövege megjelent az *Emlékezés dr. Miskolczy Dezső professzorra* című kiadványban (Szerkesztette: *Obál Ferenc és Vécsei László*, Szeged, 1994.).
 12. Székfoglaló előadása: A neuronelmélet kórtani megvilágításban.
 13. Az MTA rendes tagsági székfoglalóját 1948-ban *Környey István* olvasta fel, mivel akadályoztatva volt hazautazása Marosvásárhelyről.
 14. *Obál Ferenc* (1916–), jelenleg a Szegedi Egyetem Szent-Györgyi Centrum professor emeritusa, korábban a kórtan és kórélettan, majd az élettani tanszék vezetője. 1940-től 1953-ig dolgozott együtt *Miskolczy Dezsővel* a kolozsvári, majd a marosvásárhelyi egyetemen. Jelen idézet az 1994-ben Szegeden tartott ünnepi megemlékezés hangzott el.

VI. NEMZETI STROKE KONGRESSZUS

Zalakaros, 2003. április 10–12.

A Magyar Stroke Társaság jövő év április 10–12. között tartja VI. Nemzeti Kongresszusát. A kongresszus helyszíne: Zalakaros, MenDan Thermal Hotel.

A kongresszus fő témái:

- Képző, leképező eljárások stroke-ban – az akut stroke imagingtől a terápiás döntésig (neuroszonológia, MR-, funkcionális MR-, CT-, SPECT-, PET-vizsgálat);
- Az intenzív kezelés gyakorlati kérdései stroke-ban;
- Extra- és intracranialis stenosisok kezelési elvei (desobliteratio, stent, PTA);
- A nem rupturált aneurysmák kezelési elvei (endovascularis technikák alkalmazása);
- A stroke elektrofiziológiai, epileptológiai vonatkozásai;
- Rehabilitációs elvek és gyakorlat stroke-ban;
- Egyéb témák.

Felvilágosítás:

Dr. Nikl János, osztályvezető főorvos,
Zala Megyei Kórház, Neurológiai Osztály,
8900 Zalaegerszeg, Zrínyi u. 1.

Telefon: (92) 501-504, (92) 501-589, fax: (92) 501-589, e-mail: niklj7@axelero.hu